

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในภาวะการณ์ปัจจุบัน ความพยายามในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยแนวทางหนึ่งคือ การหมุนเวียนกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งในสภาวะความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ ได้มีกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับวัสดุเหลือใช้ ทำให้วัสดุเหลือใช้ดังกล่าวถูกคัดแยกเก็บไว้ และไม่ได้ทิ้งปะปนไปกับมูลฝอย หรือแม้ว่าจะถูกทิ้งปนไปกับขยะแล้วก็ตาม กลุ่มคนอาชีพนี้ก็จะคัดแยกใน ส่วนที่ใช้ได้ และนำกลับเข้ามาสู่กระบวนการหมุนเวียนใช้ประโยชน์ใหม่ ทั้งในรูปการผลิตแปรรูปใหม่ หรือการนำกลับมาใช้ซ้ำอีกครั้ง

การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจนี้ แม้จะคำนึงถึงผลในเชิงธุรกิจเป็นสำคัญ แต่ก็มีผลต่อการลดปัญหาขยะได้บางส่วนอย่างได้ผล หากทว่ายังคงไม่เพียงพอ เนื่องจากขยะยังคงมีปริมาณมากขึ้นทุกวัน จึงน่าจะมียุทธศาสตร์บางอย่างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มธุรกิจนี้ และเชื่อมโยงกับชุมชนให้มากขึ้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเป็นการศึกษารัฐกิจรับซื้อของเก่ากับการจัดการขยะในชุมชนจังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาบทบาทธุรกิจรับซื้อของเก่ารวมทั้งศึกษาถึงกระบวนการรับซื้อ ซึ่งได้แก่การรวบรวม การคัดแยก และเส้นทางส่งต่อวัสดุเหลือใช้ของร้านรับซื้อของเก่า เพื่อให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานที่เป็นอยู่และความสัมพันธ์กับการนำกลับมาใช้ใหม่ในปัจจุบัน ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงกับการจัดการขยะชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษานี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษากลุ่มเป้าหมายอย่างเจาะลึก เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า จำนวน 48 ราย และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับผู้ประกอบการร้านรับซื้อของเก่า จำนวน 10 ราย ในส่วนของกรณีศึกษา ผู้ทำการวิจัยใช้การแจกแจงความถี่หาร้อยละร่วมกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1. บทบาทของธุรกิจรับซื้อของเก่า

บทบาทของผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า

ผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่ามีทั้งเพศชายและหญิงในจำนวนที่เท่ากัน โดยเป็นผู้ที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา 4 และร้อยละ 35.41 ไม่ได้รับการศึกษาเลย ทั้งนี้มีผู้ที่ประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ในจำนวนที่แตกต่างกันเล็กน้อยคือร้อยละ 47.92 และร้อยละ 52.08 ตามลำดับ กลุ่มที่ทำเป็นอาชีพเสริม เว้นแต่พนักงานเก็บขนขยะ ส่วนใหญ่เป็นพวกที่ว่างจากงานภาคเกษตรกรรม (ทำนา) และหันเข้ามารับจ้างแรงงานนอกฤดูเก็บเกี่ยวรวมทั้งผู้ที่ว่างงาน เห็นได้จากมีผู้หันมาประกอบอาชีพนี้ในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี มากถึงร้อยละ 33.33 ซึ่งเป็นช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ลักษณะการทำงานจะใช้รถพ่วงเป็นพาหนะร้อยละ 43.75 รองลงมาคือใช้รถยนต์หรือรถปิ๊กอัพ ร้อยละ 29.17 สำหรับการประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ที่ดีพอสมควร โดยร้อยละ 75 มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100 บาทต่อวัน แม้บุคคลนั้นจะไม่มีทักษะ ความรู้ ความชำนาญงานมาก่อนก็ตาม หรือแม้แต่เงินทุนหมุนเวียนก็ไม่สูงมากนัก คือไม่ใช่เงินทุนเลยมีจำนวนถึงร้อยละ 20.83 ซึ่งเท่ากับจำนวนผู้ใช้เงินทุน 501-1,000 บาทต่อวัน โดยปริมาณที่รวบรวมได้ในแต่ละวัน นั้นเป็นจำนวนที่ไม่แน่นอน หากทว่าร้อยละ 33.34 จะสามารถรวบรวมได้เฉลี่ยประมาณ 1-100 กิโลกรัมต่อวัน

ในส่วนของเส้นทางหากเป็นรถพ่วง มักจะเก็บและรับซื้อตามชุมชนเมือง หมู่บ้านต่างๆ ในอำเภอที่ติดกับอำเภอเมืองและละแวกที่พักอาศัย หากเป็นปิ๊กอัพก็สามารถออกไปรับซื้อในอำเภอที่ไกลออกไป ทั้งนี้กลุ่มรถพ่วงและรถปิ๊กอัพเมื่อรับซื้อมาแล้วจะนำไปขายยังร้านรับซื้อเจ้าประจำที่อยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจากเป็นร้านใหญ่ และได้ราคาดี หากเป็นผู้ที่เก็บและรับซื้อในตัวเมือง มักจะนำไปขายยังร้านรับซื้อในเขตเทศบาล เนื่องจากสะดวกและใกล้บ้าน

ในด้านปัญหาการประกอบอาชีพในปัจจุบัน คือปริมาณวัสดุที่เก็บและรับซื้อได้น้อยลง อาจเป็นเพราะว่ามีผู้ที่ประกอบอาชีพนี้กันมาก อีกทั้งในภาวะเศรษฐกิจที่คนประหยัดค่าใช้จ่าย จึงทำให้ปริมาณของน้อยลง ส่วนความคิดเห็นต่อโครงการคัดแยกขยะชุมชนนั้น เห็นว่าไม่ส่งผลกระทบต่ออาชีพนี้ เนื่องจากเป็นคนละส่วนกัน

บทบาทของร้านรับซื้อของเก่า

ร้านรับซื้อของเก่า ทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีจำนวน 10 ร้าน ครั้งหนึ่งหรือ จำนวน 5 ร้านเริ่มเปิดดำเนินการในช่วงที่เศรษฐกิจยังเฟื่องฟูอยู่ (พ.ศ. 2535-2539) โดยมีเงินทุนหมุนเวียนต่ำสุด 4,000 บาท ถึงสูงสุด 50,000 บาท ต่อวัน จากการศึกษาพบว่า มีเงินทุนในการรับซื้อของเก่า ในจำนวน 9 ร้านรับซื้อของเก่าไม่ต่ำกว่า 159,500 บาทต่อวัน ก่อให้เกิดการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง เฉพาะในส่วนของลูกจ้างร้านรับซื้อของเก่า ไม่ต่ำกว่า 71 คน และกลุ่มลูกค้าที่นำวัสดุมาขายแก่ร้านรับซื้อของเก่าถึง วันละ 265 ราย ในจำนวน 265 ราย คือผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า 151 รายหรือร้อยละ 56.98 (แบ่งเป็นรถพ่วง ปิ๊กอัพและอื่นๆ 134 ราย และพนักงานเก็บขยะ 17 ราย) และก่อให้เกิดรายได้พิเศษ แก่ธุรกิจ คริวเรือน ที่มาขายยังร้านรับซื้ออีก 114 รายต่อวัน หรือร้อยละ 43.02 ทั้งนี้มีปริมาณการรับซื้อในส่วนที่เป็นวัสดุเหลือใช้ประเภทหลัก ได้แก่ กระดาษ พลาสติก เหล็ก อลูมิเนียม และเศษแก้ว โดยไม่รวม ขวดแก้ว ของร้านรับซื้อจำนวน 8 ร้าน เป็นจำนวนรวมถึง 76,060 กก.ต่อสัปดาห์ โดยแบ่งเป็นประเภทกระดาษ 26,100 กก. พลาสติก 14,405 กก. เหล็ก 21,400 กก. อลูมิเนียม 1,655 กก. และเศษแก้ว 12,500 กก.อีกทั้งมีปริมาณรับซื้อขวดแก้วถึง 16,560 ใบต่อสัปดาห์

5.1.2 กระบวนการรวบรวมคัดแยก และส่งต่อวัสดุเหลือใช้จากร้านรับซื้อของเก่า

ในกระบวนการรับซื้อของร้านรับซื้อของเก่า ซึ่งได้แก่ การรวบรวม คัดแยก และส่งต่อวัสดุเหลือใช้ไปยังโรงงานแปรรูป สิ่งซึ่งสำคัญ คือ ตลาดรับซื้อ โดยร้านรับซื้อส่วนใหญ่จะจัดส่งวัสดุเหลือใช้ไปยังโรงงานแปรรูปต่างๆในนามของยี่ปู้ว โดยยี่ปู้วจะเป็นผู้แจ้งรายการและราคาที่รับซื้อ ที่เรียกว่า ใบสั่งซั่ง ซึ่งในส่วนของราคาการรับซื้อของแต่ละร้านจะขึ้นลงไม่แน่นอน ทั้งนี้ในการคัดแยกและจัดเก็บในขั้นถัดไป จะเป็นการลดรูปวัสดุเหลือใช้และจัดเก็บให้เรียบร้อยเพื่อความสะดวกในการขนส่ง โดยทำการคัดแยกเป็นประเภท และจัดเรียงไว้เป็นกองๆ เมื่อมีปริมาณมากพอก็จะจัดส่งไปยังร้านรับซื้อของเก่ารายใหญ่ หรือโรงงานแปรรูปปลายทาง หรือโทรแจ้งกับลูกค้าให้มารับ โดยแหล่งรับซื้อปลายทางที่สำคัญของวัสดุเหลือใช้สามารถสรุปได้ดังนี้

แหล่งรับซื้อ

- กระดาษ คือ โรงงานกระดาษจังหวัดสมุทรปราการและนครปฐม
- พลาสติก คือ ร้านรับซื้อที่จังหวัดอุดรธานี และโรงโม่จังหวัดแพร่
- เหล็ก คือ โรงงานหลอมเหล็กที่กรุงเทพฯ และจังหวัดลพบุรี
- ทองแดงและทองเหลือง คือ ร้านรับซื้อที่กรุงเทพฯ สุขุทัย เชียงใหม่ และโรงงานแปรรูป

จังหวัดปทุมธานี และอยุธยา

- เศษแก้ว คือ โรงงานแก้วจังหวัดกรุงเทพฯ และกำแพงเพชร
- ขวดแก้ว คือ โรงงานเหล้าจังหวัดลำปาง เชียงใหม่ และอุตรดิตถ์

5.2 อภิปรายผล

ธุรกิจรับซื้อของเก่า เป็นธุรกิจหนึ่งที่มีมาเนิ่นนานแล้ว ได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรวบรวมวัสดุที่ใช้แล้วในการอุปโภคและบริโภค หากยังมีคุณค่าสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ โดยทำการรวบรวมวัสดุเหลือใช้ที่กระจายตัวตามแหล่งต่างๆ ทั่วประเทศ ให้กลับเข้ามาสู่ระบบการกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้ทำการเก็บ รวบรวม คัดแยก ลดรูป และนำส่งต่อไปยังผู้ใช้ประโยชน์ แม้การดำเนินการจะเน้นผลประโยชน์เป็นสำคัญ หากทว่ากลับส่งผลดีทางอ้อมต่อการลดปริมาณขยะใน ชุมชน โดยการศึกษาครั้งนี้มีความเห็นดังต่อไปนี้

1. ธุรกิจรับซื้อของเก่ากับบทบาททางสังคมและเศรษฐกิจ

ธุรกิจนี้ก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ ให้ทั้งผู้ประกอบการรับซื้อของเก่าและผู้ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ในจังหวัดลำปาง มีทั้งเพศชายและหญิงในจำนวนที่ไม่ต่างกัน พบในทุกช่วงอายุโดยเป็นผู้ที่มีอายุประมาณ 31 - 40 ปี มากที่สุดซึ่งเป็นวัยทำงาน และจำนวนเริ่มน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น แต่ไม่พบผู้ประกอบการที่อายุต่ำกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง จบการศึกษาระดับชั้นประถม 4 และรองลงมาคือไม่ได้เข้ารับการศึกษเลย อีกทั้งมีทั้งผู้ที่ประกอบเป็นอาชีพหลัก คือไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น ๆ อีก มีจำนวนร้อยละ 47.92 และผู้ที่ประกอบเป็นอาชีพเสริม มีจำนวนร้อยละ 52.08 นั่นคือประกอบอาชีพอื่นด้วย โดยมีจำนวนที่แตกต่างกันเล็กน้อย การศึกษาดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า อาชีพนี้เป็นอาชีพหนึ่งซึ่งช่วยผู้ที่ยังมีโอกาสทางสังคม และด้อยการศึกษาให้มีความทำและมีรายได้เลี้ยงครอบครัว โดยไม่ก่อให้เกิดภาระต่อสังคม ทั้งนี้จะสอดคล้องกับการศึกษาของ พรรณทิพย์ เพชรมาก และกัณณิกา อังศุณสมบัติ ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่าในเขตกรุงเทพฯ เมื่อปี พ.ศ. 2533 โดยสรุปบทบาทของอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ว่ามีประโยชน์ต่อการผลิตของเศรษฐกิจเมือง สามารถสร้างอาชีพให้คนจนเมืองที่มีการศึกษาต่ำ ขาดทักษะ และเงินทุนที่จะประกอบอาชีพอื่นให้สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวโดยไม่ต้องเป็นภาระต่อสังคม

แม้ว่าได้ชื่อว่าเป็นอาชีพของคนจน หากทว่าในปัจจุบันถือเป็นอาชีพหนึ่งที่สร้างรายได้ดี ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ESCAP United Nations เมื่อปี 1992 (พ.ศ. 2535) ซึ่งศึกษาผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่าในกรุงเทพฯ พบว่าเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมค่อนข้างต่ำร้อยละ 10.4 ฐานะต่ำแต่ดีกว่าคนบางกลุ่ม เป็นจำนวนถึงร้อยละ 46 มีฐานะปานกลาง ร้อยละ 43.2

และมีฐานะดีร้อยละ 0.4 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ธุรกิจรับซื้อของเก่าได้สร้างประโยชน์ให้แก่สังคม หากมีการจัดการ การสนับสนุนทั้งในทางการจัดการฝ่ายรัฐ ฝ่ายเอกชนอย่างเป็นระบบตามกลไกตลาด ก็จะเป็นการอุดหนุนรายได้แก่ผู้มีฐานะยากจน สร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ และมีรายได้แก่เขาเหล่านั้น ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงในสังคมได้ในระดับหนึ่งด้วย

2. ธุรกิจรับซื้อของเก่ากับบทบาททางด้านสิ่งแวดล้อม

ธุรกิจนี้มีบทบาทช่วยลดปริมาณขยะในสิ่งแวดล้อม กล่าวคือทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้ นำกลับไปผลิตใหม่หรือใช้ใหม่ จากการรวบรวมโดยร้านรับซื้อของเก่าเป็นจำนวนประมาณ 76 ตันต่อสัปดาห์ (ไม่รวมขวดเบียร์และขวดเหล้า) นับได้ว่าธุรกิจนี้ได้ส่งผลทางอ้อมก่อให้เกิดการคัดแยก วัสดุเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ก่อนนำไปกำจัด จากการศึกษาพบว่าปริมาณวัสดุเหลือใช้ที่มีการเก็บรวบรวมได้มาก คือประเภทกระดาษ เป็นจำนวนอย่างน้อย 26 ตันต่อสัปดาห์ รองลงมาคือเหล็ก ประมาณ 21 ตันต่อสัปดาห์ และขวดแก้วรวมทั้งเศษแก้ว ประมาณ 21 ตันต่อสัปดาห์

หากพิจารณาการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ (หน้า 33) ถึงปริมาณวัสดุเหลือใช้ที่รวบรวมโดยร้านรับซื้อของเก่าทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2539 เป็นจำนวน 4,060 ตันต่อวัน โดยพบว่าจะ เป็นวัสดุประเภทเหล็กสูงสุดคือ 1,118 รองลงมาคือกระดาษ 1,015 ตัน และการศึกษาของ สุพร คุตตะเทพ (หน้า 31) ในปี พ.ศ.2535 ก็พบว่าปริมาณการรับซื้อประเภทกระดาษมากที่สุดคือ 5,900-6,330 กก./วัน รองลงมาคือเหล็ก 3,750-4,150 กก./วัน ทั้งนี้เป็นเพราะกระดาษและเหล็ก มีตลาดที่แน่นอน รวมทั้งขวดแก้วก็ไม่มีปัญหาด้านผู้ซื้อ ซึ่งจะเห็นว่า ผลการศึกษาครั้งนี้กับงาน การศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ และของสุพร คุตตะเทพ มีความสอดคล้องกันกล่าวคือ ประเภท วัสดุเหลือใช้ที่มีการนำกลับมาใช้ใหม่มากที่สุดคือ กระดาษ และ เหล็ก

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาวัสดุที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ใหม่สูง แต่มีการนำกลับมาใช้จริงในเชิงพาณิชย์ต่ำ คือ พลาสติก จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า มีพลาสติกที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ปะปนกับมูลฝอย สูงถึงวันละ 2,509 ตัน แต่มีการนำมาใช้ใหม่จริงเพียง 241 ตันต่อวัน ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า พลาสติกมีแหล่งรับซื้อที่จำกัด จะรับซื้อเฉพาะ พลาสติกบางประเภทเท่านั้น อีกทั้งพลาสติกบางประเภทก็ยากต่อการคัดแยก ดังนั้น ขยะจาก พลาสติกประเภท PET จึงยังคงค้างเป็นขยะต่อไป ซึ่งจะต้องหามาตรการทางด้านการตลาด และการจูงใจที่จะนำผลิตภัณฑ์จากพลาสติกประเภทนี้ไปจัดการให้ได้ในโอกาสต่อไป

ในด้านกลไกทางราคาพบว่าราคาวัสดุเหลือใช้ มักมีการเคลื่อนไหวตามตลาดโลก อิงการขึ้นลงของราคาวัตถุดิบบริสุทธิ์ของวัสดุแต่ละประเภท ดังนั้นหากนำไปแปรรูปผลิตใหม่ ราคารับซื้อ จึงถูกกำหนดโดยผู้ซื้อ มิได้กำหนดโดยผู้ขาย แต่อย่างไรก็ดี หากวัสดุเหลือใช้นั้นนำไปหมุนเวียนใช้

ใหม่ ย่อมก่อให้เกิดมูลค่าที่สูงขึ้น เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทแก้ว เช่น ขวดเบียร์ ขวดเหล้า สามารถนำไปบรรจุผลิตภัณฑ์อื่นได้ เช่น น้ำปลา ซีอิ๊ว หรือ สุรา ดังนั้นจึงมีราคาที่สูงกว่าขวดอื่นๆ เช่น ขวดยา ขวดเครื่องดื่มอื่นๆ ซึ่งไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้ (รียูส)

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ให้มีการสนับสนุนธุรกิจรับซื้อของเก่าอย่างเป็นระบบ โดยมีการประสานงานระหว่างภาคเอกชนกับชุมชน ให้นำขยะเข้าสู่กลไกของธุรกิจรับซื้อของเก่า โดยมีฝ่ายรัฐให้การอุดหนุนทั้งในด้านการจัดการกลไกตลาด และมาตรการทางภาษี เพื่อให้ธุรกิจรับซื้อของเก่าสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง

2. ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอาชีพเก็บและรับซื้อของเก่า ถึงอันตรายจากมลพิษที่ปะปนกับขยะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตนเองในระยะต้น รวมทั้งกรรมวิธีในการคัดแยกวัสดุเหลือใช้ในแต่ละประเภท ซึ่งจะทำให้การคัดแยกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในแนวทางที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมติดตามมา

3. ปริมาณวัสดุเหลือใช้อีกหลายประเภทที่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม แต่ไม่สามารถเข้าสู่กลไกธุรกิจรับซื้อของเก่าได้ อาทิเช่น พลาสติกประเภท PET ได้แก่ ขวดน้ำมันพืช ขวดน้ำอัดลม เป็นต้น ควรจะได้กำหนดมาตรการทางด้านการตลาด และแรงจูงใจให้แก่ภาคเอกชนที่จะนำผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไปแปรรูปใช้ใหม่ รวมทั้งกระทั่งถึงการศึกษาวิจัยที่จะแปรรูปวัสดุข้างต้นไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ต่อไป

4. การแทรกแซงราคาของการรับซื้อวัสดุเหลือใช้ รัฐควรเข้ามาศึกษากำหนดสินค้าแต่ละประเภทให้เป็นไปตามราคาทรัพยากรธรรมชาติขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้บรรจุกฎเกณฑ์เหล่านั้น มีราคาซึ่งเป็นราคาจริง อันจะทำให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ไม่ถูกทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจาก กลไกซึ่งมาจากราคาทรัพยากรที่แท้จริง จะอยู่ในราคาสินค้าเหล่านั้นด้วย เช่น ขวดเบียร์ ขวดเครื่องดื่มดื่มชูกำลัง ขวดกระป๋องเครื่องดื่มออลูมิเนียม พลาสติก PET เป็นต้น

5. เส้นทาง การรับซื้อวัสดุเหลือใช้ปลายทางนั้น ควรจัดให้มีศูนย์การคัดแยกวัสดุเหลือใช้ทุกชุมชน โดยการประสานงานกับธุรกิจรับซื้อของเก่า โดยให้จังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมเป็นศูนย์รับซื้อ และคัดแยกวัสดุเหลือใช้ในเบื้องต้น ก่อนส่งไปยังโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตใหม่ อาทิเช่น กำหนดให้ จังหวัดลำปางเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบน จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนล่าง

6. ในระดับนโยบาย ควรจะกำหนดแผนงานโครงการที่จะนำวัสดุเหลือใช้ในทุกภาค ทุกส่วนของสังคมให้หมุนเวียนมาใช้ใหม่ โดยอาศัยฐานของธุรกิจการรับซื้อของเก่า เป็นเครื่องมือใน

การเคลื่อนย้ายวัสดุเหลือใช้ให้กลับไปผลิตใหม่ โดยรัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่การอุดหนุนด้านภาษี ด้านเทคโนโลยี ด้านกลไกการตลาด ด้านการสร้างจิตสำนึกกับชุมชนในการนำวัสดุเหลือใช้มาจำหน่าย ทั้งนี้จะทำให้วัสดุเหลือใช้ถูกนำมาผลิตหรือนำมาใช้ใหม่โดยไม่เสียคุณค่าไปในสิ่งแวดล้อม ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

7. ควรให้การศึกษาแก่ชุมชนและสถานศึกษา ถึงคุณค่าของการนำวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปผลิตใหม่ โดยให้รับทราบถึงคุณค่า กลไกของธุรกิจรับซื้อของเก่า และประโยชน์ที่จะได้รับในทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชน เยาวชน และกลุ่มสนใจต่อการนำวัสดุเหลือใช้เข้าสู่ระบบการรวบรวม คัดแยก ลดรูป เพื่อนำส่งไปยังแหล่งแปรรูปผลิตใหม่ อันจะทำให้ประชาชนในสังคมเห็นคุณค่า เกิดจิตสำนึกและให้ความร่วมมือในทุกส่วนของสังคม

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่ต้องการแสดงให้เห็นถึง กระบวนการเก็บรวบรวม คัดแยก ลดรูป และส่งต่อไปยังผู้แปรรูปผลิตใหม่ ซึ่งเน้นในด้านกระบวนการเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

1. นโยบายของการสนับสนุนการดำเนินงานของธุรกิจรับซื้อของเก่า และมาตรการในการเพิ่มประสิทธิภาพของการรับซื้อของเก่าอย่างเป็นระบบ
2. ศึกษาจิตสำนึกและความร่วมมือของชุมชน ในการนำวัสดุเหลือใช้มาจำหน่าย เพื่อนำไปแปรรูปใหม่
3. ศึกษาธุรกิจที่รับซื้อวัสดุเหลือใช้ ประเภทวัสดุเหลือใช้ที่จะนำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ (รีไซเคิล) ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบการนำของเก่าไปหมุนเวียนใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ